

Slovenský jazyk a literatúra

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Podstatou predmetu slovenský jazyk a literatúra je viesť žiakov k uvedomeniu si jazykovej a kultúrnej pestrosti nielen v rámci Európy a sveta, ale aj v rámci jednotlivých sociálnych prostredí. Cez pochopenie významu jazyka pre národnú kultúru by mali žiaci dospieť k chápaniu odlišností, tolerancii a orientácii v multikultúrnom prostredí.

Predmet slovenský jazyk a literatúra ako súčasť vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia je jedným z kľúčových všeobecno-vzdelávacích predmetov, obsahom ktorého sú dve vzájomne sa dopĺňajúce zložky – jazyk a literatúra, pričom odporúčané vnútorné delenie predmetu je v pomere zložiek 3:2 a 2:2 alebo integrácia oboch zložiek.

Jazyková zložka: Jazyková časť predmetu sa zaoberá problematikou jazyka ako nástroja myslenia a komunikácie medzi ľuďmi. Jazyk je vnímaný ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka. Vo vyučovaní jazyka je v popredí analýza a interpretácia textov/prejavov a tvorba vlastných textov/prejavov, ktoré sú adekvátne konkrétnej komunikačnej situácii.

Literárna zložka: Cieľom vyučovania literárnej výchovy je sústavne rozvíjať čitateľské a interpretačné zručnosti žiakov. Základným princípom osnovania obsahu je rozvoj čítania ako všestranného osvojovania umeleckého textu. Dôraz sa kladie na postupné rozvíjanie čitateľa od naivnej úrovne (charakteristickej hlavne pre 1. stupeň ZŠ) cez schopnosť analyzovať sémantiku umeleckého textu (analytické čítanie), porozumieť jej a prenikať do znakovkej podstaty textu, až po schopnosť pracovať s jeho významom na vyššej individuálnej úrovni spracovania, t.j. syntetizovať ho, interpretovať a hodnotiť zo všetkých jeho stránok (syntetické, hodnotiace čítanie). Tento princíp usporiadania obsahu smeruje k rozvíjaniu čitateľských kompetencií, resp. súboru vedomostí, zručností, hodnôt a postojov zameraných na príjem umeleckého textu, jeho analýzu a hodnotenie. Základnou úlohou literárnej výchovy na 2. stupni ZŠ je postupný prechod jednotlivými fázami čítania: • čítanie so simultánnym porozumením; • analýza štruktúry textu a identifikácia jeho významu; • hodnotenie textu.

ISCED 2 – nižšie stredné vzdelávanie	
Názov predmetu:	Slovenský jazyk a literatúra
Ročník:	šiesty
Časová dotácia:	5 h týždenne/ 165 h ročne
Počet hodín v ŠVP:	5h
Počet hodín v ŠkVP:	5h
Vyučovací jazyk:	slovenský

UČEBNÉ OSNOVY

Učebné osnovy sú totožné so vzdelávacím štandardom ŠVP pre príslušný vzdelávací predmet.

Ciele predmetu slovenský jazyk a literatúra

- V jazykovej časti oblasti Jazyk a komunikácia sú určujúcimi ciele **rozvíjania komunikačných spôsobilostí žiakov, aby získali kvalitnú jazykovú kompetenciu.**
- Štylistická rovina jazykovej časti je zameraná najmä na vlastnú tvorbu jazykových prejavov. Cieľom je viesť žiakov k **zvyšovaniu jazykovej kultúry, ich verbálnych ústnych i písomných jazykových prejavov. Najväčší akcent sa kladie na vlastnú tvorbu jazykových prejavov, prácu s informáciami, čitateľskú gramotnosť, schopnosť argumentovať a pod.**
- V literárnej výchove smerujeme k rozvíjaniu čitateľských kompetencií, resp. súboru vedomostí, zručností, hodnôt a postojov zameraných na príjem (receptiu) umeleckého textu (čítanie, deklamácia, počúvanie), jeho analýzu, interpretáciu a hodnotenie. Najdôležitejším prvkom v tejto koncepcii literárnej výchovy je sústredenie dôrazu na čítanie ako všestranné osvojovanie umeleckého textu. **Cieľom sa stáva rozvoj čitateľských schopností, prostredníctvom ktorých žiak dokáže lepšie porozumieť obsah čítaného textu.**

Kľúčové kompetencie

Žiak získa vedomosti a zručnosti v súlade s obsahovým a vzdelávacím štandardom.

Čítanie s porozumením

- zamerať svoje čítanie podľa potreby;
- pochopiť význam textu;
- pochopiť formálnu stránku textu;
- odlíšiť vetu a text;
- pochopiť zmysel umeleckého a vecného textu vzhľadom na využitie;
- pochopiť význam lexikálnych jednotiek.

Písanie

- vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum;
- organizovať text z hľadiska kompozície;
- zosúladiť štylistickú úroveň s cieľom písania a čitateľmi;

- štylizovať jednoduché vety a jednoduché súvetia;
- používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov, napr. humorný príbeh a materiál z iných médií;
- transformovať texty z jedného žánru do druhého;
- opakované čítanie a oprava konceptu textu so zameraním na gramatiku, interpunkciu a pravopis;
- revidovať a editovať koncept s využitím spätnej väzby od učiteľa a spolužiakov;
- rešpektovať jazykové pravidlá.

Hovorenie

- vyjadriť myšlienky a informácie s rôznym cieľom pre špecifické publikum;
- organizovať a rozvíjať svoje myšlienky v súlade s komunikačnou situáciou;
- používať informácie a textové pasáže z iných zdrojov, napr. humorný príbeh a materiál z iných médií;
- používať slovnú zásobu primeranú určitému cieľu komunikácie a publiku;
- štylizovať jednoduché vety a jednoduché súvetia v texte;
- rešpektovať jazykové pravidlá ;
- využívať pri komunikácii jazykové a mimojazykové prostriedky.

Učebný plán

Obsahový štandard

(5 hodín týždenne, 165 hodín ročne)

JAZYK A KOMUNIKÁCIA

(3 hodiny týždenne, 99 hodín ročne)

- 1. Zvuková rovina jazyka a pravopis**
- 2. Významová (lexikálna) rovina**
- 3. Tvarová (morfologická) rovina**
- 4. Syntaktická (skladobná) rovina**
- 5. Štylistická rovina**

1. Zvuková rovina jazyka a pravopis

Obsahový štandard

Opakovanie a utvrdenie učiva z nižších ročníkov

Suprasegmentálne (prozodické) javy, stručná charakteristika, ich význam pri členení textu, pri komunikácii, pri dramatizácii umeleckých textov

Termín prízvuk, prízvuk v slovenčine a iných jazykoch, hlavný a vedľajší prízvuk

Melódia vety, prevládanie klesavej melódie, melódia v opytovacích vetách

Termín prízvučná a neprízvučná slabika

Rytmus, tempo, sila hlasu, prestávka

Pojem a vymedzenie termínu interpunkčné znamienka, ich funkcia pri členení textu i jeho významu

Úvodzovky v priamej reči, čiarka a zásady jej písania v súvetí (informatívne)

Výkonový štandard

- vedieť vymenovať prozodické javy, stručná charakteristika, význam;
- samostatne a bez prípravy správne, plynulo a nahlas čítať akékoľvek texty, ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jazykovej úrovni a skúsenostiam žiaka;
- správne intonovať všetky druhy viet;
- aplikovať poznatky o suprasegmentálnych javoch pri čítaní známeho i neznámeho textu;
- vedieť zásady písania úvodzoviek v priamej reči pri rôznej typológii priamej reči, základné funkcie čiarky, čiarka pri oddeľovaní oslovenia.

2. Významová (lexikálna) rovina

Obsahový štandard

Opakovanie a utvrdenie učiva z nižších ročníkov

Termín slovná zásoba – členenie slovnej zásoby

Spisovné a nespisovné slová, slang

Dialekt

Štruktúra odvodeného slova, obmena významu slova, frekventované predpony i prípony, zložené slová

Výkonový štandard

- vedieť definície slovná zásoba, slang, dialekt - s uvedením príkladov, hodnotenie slov z hľadiska spisovnosti, charakteristika miestneho nárečia;
- vedieť si správne vybrať jazykovednú príručku na overenie významu slov, poznať typy slovníkov - pravopisný, synonymický, frazeologický, samostatne pracovať so slovníkmi, rozširovať individuálnu slovnú zásobu;
- vysvetliť pojmy: tvorenie slov odvodzovaním, prípona, predpona, slovotvorný základ, základové slovo, odvodené slovo, tvorenie slov skladaním a uviesť príklady.

3. Tvarová (morfologická) rovina

Obsahový štandard

Aktivizácia vedomostí

Charakteristika slovného druhu podstatné mená (PM),skloňovanie, gramat.

kategórie, vzory fixácia a rozširovanie vedomostí

Rozdiel medzi abstraktnými a konkrétnymi PM, zásady písania veľkých písmen vo vlastných PM

Charakteristika prídavných mien, rozdelenie na akostné, vzťahové a privlastňovacie -
- individuálne a druhové prídavné mená

Gramatické kategórie, zhoda s podstatným menom v rode, čísle a páde

Charakteristika vzorov pekný, cudzí, páví, matkin, otcov, skloňovanie, stupňovanie

Zámená – osobné, privlastňovacie

Číslovky ako slovný druh, diferenciácia na základné, radové, zápis čísloviek, skloňovanie a pravopis základných a radových čísloviek

Slovesá – systematizácia, gramatické kategórie sloves

Slovesný spôsob, pomocné slovesá , sloveso byť, zvrtné a nezvrtné slovesá, neurčitok

Jednoduchý a zložený tvar sloviess
Plnovýznamové a neplnovýznamové slovesá
Príslovky - miesta, času, spôsobu, príčiny
Stupňovanie prísloviess
Predložky – väzba s pádom, vokalizácia

Výkonový štandard

- poznať termíny gram. kategórie, abstraktné a konkrétne PM s uvedením príkladov, určovanie gram. ktg., vzorov, spisovné skloňovanie;
- vedieť vyhľadať PM v texte, spisovné označenie miest, ulíc, štátov, štátnych príslušníkov, výrobkov, pomenovaní atď.;
- vysvetliť a identifikovať akostné a vzťahové prídavné mená;
- vysvetliť a identifikovať privlastňovacie individuálne a druhové prídavné mená, určiť vzory páví, matkin, otcov;
- vedieť rozdeliť a využiť osobné a privlastňovacie zámená;
- vysvetliť a identifikovať základné a radové číslovky, určiť ich gramatické kategórie;
- vysvetliť a identifikovať zvrtné a nezvrtné slovesá, vysvetliť ich funkciu v texte, plnovýznamové a neplnovýznamové slovesá, vysvetliť ich funkciu v texte;
- definovať neurčitok;
- vysvetliť a identifikovať jednoduchý a zložený tvar sloviess v texte;
- vedieť identifikovať oznamovací, rozkazovací, podmieňovací spôsob slovesa a pochopiť jeho funkciu v texte;
- vedieť identifikovať príslovky miesta, času, spôsobu a príčiny a vysvetliť ich funkciu v texte;
- vedieť stupňovať príslovky;
- vedieť k pádom priradovať vhodné predložky;
- porozumieť termínu vokalizácia.

4. Syntaktická (skladobná) rovina

Obsahový štandard

Charakteristika vety, veta podľa obsahu, slovosled, holá a rozvitá veta

Podmet ako základný vetný člen

Vyjadrený a nevyjadrený podmet, podmet v nominatívne, podmet v genitívne – informatívne

Prísudok ako základný vetný člen, typológia prísudku : slovesný, slovesno-menný

Prisudzovací sklad, kategória zhody

Dvojčlenná veta, úplná a neúplná dvojčlenná veta

Výkonový štandard

- vedieť identifikovať vety podľa obsahu, vyjadrovanie prostredníctvom holých i rozvitých viet;
- identifikovať podmet vo vete;
- vedieť identifikovať podmet a prísudok vo vete, termín prisudzovací sklad;
- vymenovať typy podmetu i prísudku s príkladom;
- vypísať z vety prisudzovací sklad a graficky ho znázorniť;
- rozumieť kategórii zhoda medzi podmetom a prísudkom;

- rozumieť podstate dvojčlennej vety, vedieť vytvoriť úplnú a neúplnú dvojčlennú vetu.

5. Štylistická rovina

Obsahový štandard

Zopakovanie základných prvkov ústnej a písomnej komunikácie z nižších ročníkov, rozprávanie zážitku, opis predmetu (ústne), rozdiel medzi umeleckým a vecným textom

Dramatizácia textu

Reprodukcia textov

Opisný slohový postup, prostriedky, žánre a útvary. Jazykové prostriedky statického opisu komparácia s dynamickým opisom

Rozprávací slohový postup: znaky, prostriedky, útvary, typológia rozprávača, využitie priamej reči, dodržanie časovej postupnosti, vnútorná a vonkajšia kompozícia rozprávania

Tvorba projektu - téma a cieľ projektu, plán projektu, časový harmonogram, rozdelenie úloh, prezentácia a výsledok projektu.

1. a 2. školská písomná prácu zo slohu – príprava (koncept), jej analýza a oprava

Výkonový štandard

- viesť bezproblémovú ústnu a písomnú komunikáciu;
- vedieť zdramatizovať umelecký text s využitím vhodných prozodických prvkov;
- zreprodukovať akýkoľvek veku primeraný text;
- rozlíšiť, porovnať a vysvetliť pojmy: statický opis, dynamický opis;
- identifikovať opisný slohový postup a opis, uvedomiť si rozdiel medzi rozprávaním a opisom, vymenovať útvary opisného slohového postupu;
- napísať jednoduchý opis, využiť poznatky z lexicológie i morfológie;
- vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému rozprávanie s využitím priamej reči;
- identifikovať časti vnútornej kompozície rozprávania (úvod, zápleтка, vyvrcholenie, obrat, rozuzlenie);
- napísať primerane zložitý, spisovný, myšlienково celistvý útvar rozprávacieho slohového postupu s využitím priamej reči, veku primeranou slovnou zásobou, oživením, z pozície rozprávača - ja-rozprávanie, on-rozprávanie.
- vytvoriť projekt na zadanú tému, v praxi si preveriť komunikačné zručnosti v tímovej práci, vedieť prezentovať svoj projekt pred žiakmi triedy.

Počet kontrolných diktátov: 4

Zameranie:

- opakovanie učiva z 5.ročníka
- prídavné mená
- slovesné spôsoby
- opakovanie 6. ročníka

Rozsah diktátov: Diktát obsahuje 61 – 70 plnovýznamových slov

Počet školských písomných prác : 2

Zameranie:

- statický opis
- rozprávanie s použitím priamej reči

LITERATÚRA

(2 hodiny týždenne, 66 hodín ročne)

- 1. Opakovanie učiva z 5. ročníka**
- 2. Ľudová slovesnosť**
- 3. Poézia**
- 4. Próza**
- 5. Dramatické umenie**

1. Opakovanie učiva z 5. ročníka

Obsahový štandard

Známe všeobecné literárne pojmy (autor, čitateľ, kniha, literatúra pre deti, rozhlas, film...)

Známe literárne žánre (rozprávka, povesť legenda...)

Známe literárne termíny (nonsens, rytmus, refrén, personifikácia, prirovnanie...)

Výkonový štandard

- utvrdiť a vedieť definovať všeobecné literárne pojmy;
- utvrdiť a vedieť definovať známe literárne žánre.

2. Ľudová slovesnosť

Obsahový štandard

Príslovia
Porekadlá
Pranostiky
Hádanky
Anekdoty

Výkonový štandard

- dokáže vysvetliť a rozlíšiť pojmy príslovie, porekadlo, pranostika, anekdota a uviesť príklad;
- dokáže vysvetliť význam konkrétneho príslovia, porekadla a pranostiky;
- dokáže vysvetliť podstatu humoru v anekdote z hľadiska deja, charakteristiky postavy a štýlu;
- dokáže funkčne využiť príslovie, porekadlo, pranostiku, anekdotu vo svojom texte;
- dokáže vytvoriť krátky vtipný príbeh, pri jeho tvorbe aplikuje svoje znalosti

o anekdote.

3. Poézia

Obsahový štandard

Báseň - epická, lyrická

Populárna pieseň

Balada

Výkonový štandard

- dokáže recitovať báseň tak, aby vyjadril rytmickú usporiadanosť básnického textu, správne dýcha, artikuluje a dodržiava spisovnú výslovnosť;
 - dokáže vysvetliť pojem rytmus v básni;
 - dokáže vysvetliť pojem personifikácia, metafora, epiteton a vyhľadať ich v neznámom texte;
 - dokáže vysvetliť pojem refrén a vyhľadať ho v neznámom texte;
 - dokáže vytvoriť personifikáciu, epiteton;
 - dokáže analyzovať báseň z hľadiska témy, kompozície, štylizácie a metriky;
 - dokáže určiť verš, strofu, rým, typy rýmov(združený, striedavý, obkročný);
 - dokáže rozumieť pojmu epická báseň, lyrická báseň, vie ich rozlíšiť;
 - dokáže určiť žáner populárna pieseň, poznať predstaviteľov, témy a odlišnosti spôsobu vyjadrenia;
-
- dokáže analyzovať text populárnej piesne z hľadiska témy, štylizácie a metriky;
 - dokáže porovnať populárnu pieseň s ľudovou piesňou z hľadiska obsahu, využitia umeleckých jazykových prostriedkov;
 - dokáže rozumieť pojmu evergreen;
 - dokáže vysvetliť a vyvodiť pojem balada;
 - dokáže identifikovať text ako baladu;
 - dokáže rozlíšiť ľudovú a umelú baladu, sociálnu baladu;
 - dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uviesť, čo ho vyvolalo.

4. Próza

Obsahový štandard

Bájkky

Báje

Zo života detí

Dobrodružná literatúra

Detektívna literatúra

Výkonový štandard

- dokáže plynulo čítať súvislý umelecký text, pri hlasnom čítaní správne dýcha, artikuluje a dodržiava správnu výslovnosť;
- dokáže odlíšiť prózu od poézie a svoje rozhodnutie vie zdôvodniť;

- dokáže vysvetliť pojem bájka;
- dokáže vyvodiť z bájky mravné ponaučenie;
- dokáže vysvetliť pojem - humor, alegória, satira;
- dokáže vyhľadať v literárnom diele hlavné a vedľajšie postavy, dokáže charakterizovať hlavné postavy z čitateľského hľadiska a svoje tvrdenie podložiť argumentmi.
- dokáže identifikovať báj, jej znaky, vie identifikovať národnostnú príslušnosť textu báje;
- ovláda charakteristiku žánru poviedka;
- dokáže určiť podľa stanovených kritérií poviedku;
- dokáže vysvetliť pojem dobrodružná literatúra;
- dokáže nájsť jazykové prostriedky, ktorými autor dosahuje dramatické napätie

v

texte a svoje tvrdenie vie zdôvodniť;

- dokáže pod vedením učiteľa analyzovať text, vie zostaviť dejovú osnovu, vnútornú kompozíciu diela;
- pozná princíp výstavby textu detektívky, rozumie úlohe detektíva, dokáže charakterizovať hrdinov;
- dokáže vyjadriť svoj čitateľský zážitok a uviesť, čo ho vyvolalo.

5. Dramatické umenie

Obsahový štandard

Rozhlasová rozprávka

Výkonový štandard

- dokáže rozlíšiť dramatický a prozaický text;
- dokáže čítať text divadelnej hry a zúčastniť sa ako postava na dramatizovanom čítaní textu;
- dokáže identifikovať v texte hry umelecké jazykové prostriedky a vysvetliť ich význam;
- dokáže aplikovať svoje znalosti o ľudovej alebo umelej rozprávke v rozhlasovej rozprávke;
- dokáže porovnať filmové, televízne a rozhlasové spracovanie rozprávky.

Prierezové témy

Sú integrované do jednotlivých tematických celkov.

Metódy, formy a postupy vyučovania slovenského jazyka a literatúry

Na vyučovacích hodinách slovenského jazyka a literatúry budeme uplatňovať rôzne metódy, postupy a formy práce: skupinové vyučovanie, práca s IKT, príprava a prezentácia projektov, problémové vyučovanie, literárne kvízy, didaktické hry, literárne exkurzie, návšteva knižnice, besedy a pod.

Pri voľbe vyučovacích metód a foriem budeme prihliadať na usporiadanie obsahu vyučovania, vlastné činnosti a činnosti žiakov zacielené na dosiahnutie stanovených cieľov a kľúčových kompetencií žiakov. Voľba metód tiež bude závisieť od obsahu

učiva, cieľov vyučovacej hodiny, vekových a iných osobitostí žiakov a materiálneho vybavenia.

Učebné zdroje:

Slovenský jazyk pre 6. ročník základných škôl
Literatúra pre 6. ročník základných škôl
Slovníky
Pracovné zošity
Odborná literatúra, internet, CD, DVD

Hodnotenie predmetu

Žiaci v 6. ročníku sú hodnotení podľa aktuálneho Metodického pokynu na hodnotenie žiakov

Hodnotiace portfólio :

Kritériá hodnotenia budú zisťovať, či žiak vzdelávací výstup – výkonový štandard zvládol, alebo nie.

Pri verbálnej forme sa zisťuje a hodnotí najmä osvojenie základných poznatkov stanovených výkonovou časťou vzdelávacieho štandardu.

Písomnou formou sa kontroluje a hodnotí osvojenie základných poznatkov prostredníctvom testu na konci tematického celku alebo skupiny podobných učebných tém.

Pri praktických aktivitách udeľujeme slovné hodnotenie so stručným komentárom k výkonu žiaka. Preveruje sa úroveň samostatnej práce žiakov a schopností práce s textom.

<u>Hodnotenie diktátov:</u>	0 -1 chyba	- 1
	2 - 4 chyby	- 2
	5 - 7 chýb	- 3
	8 - 10 chýb	- 4
	11 – viac	- 5

<u>Hodnotenie tematických previerok:</u>	100 – 90%	- 1
	89 – 75%	- 2
	74 – 50%	- 3
	49 – 25%	- 4
	24 – 0%	- 5

Hodnotenie slohových písomných prác: Písomné práce sa hodnotia jednou známkou vyjadrenou slovne, napr. výborný.

Známka vyjadruje:

- vonkajšiu formu písomnej slohovej práce (celková úprava) = max. 4 body;
- vnútornú formu písomnej slohovej práce, a to obsah = max. 4 body, kompozícia = max. 4 body, jazyk = max. 4 body, štýl = max. 4 body a pravopis = max. 4

body (Pozn. Za 0 - 4 chyby sa pridelujú 4 body, za 5 - 8 chýb 3 body, za 9 – 12 chýb 2 body, za 13 – 16 chýb 1 bod, za 17 a viac chýb 0 bodov);

- Celkový dojem = max. 4 body.

Žiak môže za písomnú slohovú prácu získať maximálny počet 28 bodov.

Písomná práce sa hodnotí podľa stupnice:

28 - 26 bodov =	1
25 – 21 bodov =	2
20 – 14 bodov =	3
13 – 9 bodov =	4
8 – 0 bodov =	5